

AIATARK

Planeerigem oma töid aias aastaringi

Esimene osa artiklist ilmus 7. märtsil Türi Rahvalehes.

Puude ja põõsaste lõikustööd võib teostada üksnes õigete ja teravate ning korras tööriistadega. Kevadel kestab lõikamisaeg kuni pungade puhkemiseni, tavaliselt aprilli keskpaigani või lõpuni. Kauniõieliste põõsaste lõikamise aeg oleneb nende õitsemise ajast ja sellest, millal moodustuvad võrsetele õiepungad. Põõsaid tuleb lõigata pärast õitsemist ja enne uute õiepungade teket, et tagada rikkalik õitsemine.

Oluline on seejuures teada, kui vanadel võrsetel ja millistel võrse osadel tekivad õied. Õied, mis tekivad eelmise aasta võrsetel, võivad asetseda piki võrset lehekaenas (Thunbergi kukerpuu, võnkärpõõs, kaunis veigela, erinevad sõstrad, värdforsüütia jt.); võrsete tippudes (rododendronid); lühivõrsetel, mille eluiga on kaks või enam aastat (jaapani ebaküdoonia, must-aronia, alpi kuldvihm jt.). Need põõsad õitsevad kevadel ja neid tuleks lõigata kohe pärast õitsemist. Kui õied asuvad piki eelmise aasta võrset, siis saab lõikamisega soodustada hästiarenenud üheaastaste võrsete tekkimist. Sel juhul tuleks pärast õitsemist lõigata äraõitsenud võrset tugevasti tagasi. Kui õied tekivad ka vanematel okstel, tuleks lõikamisega olla tagasihoidlik.

Põõsaid võib lõigata ka sügisel

Kui õied asuvad eelmise aasta võrsete tippudes, tuleks vältida varakevadist massilist okste kärpimist, mis vähendab õitsemist. Õied, mis tekivad sama aas-

ta võrsetel, kus õied asuvad võrsete tippudes (siberi kontpuu, harilik ebajasmii, jaapani enelas, aedhortensia jt.), õitsevad kevadel hiljem või koguni suvel. Neid võiks lõigata sügisel või varakevadel. Harvendamine ja okste tagasilõikamine soodustab viimastel rikkalikult õitsevate võrsete tekkimist. Jaapani enelad tuleks lõigata 5-10 cm kõrguseks, siis õitsevad nad rikkalikult. Aedhortensia üheaastased oksad lõigata 2-3 punga peale. Forsüütia, mandlipuud ja näsiniint lõigata kohe pärast õitsemist, aga enne lehtimist.

Viljapuude ja marjapõõsaste lõikamisel mitte jätta tüükaid, lõigata väljapoole hoidva punga või kasvu pealt. Põõsaid ja puud, mida lõigatakse kohe pärast õitsemist: viirpuud, ebajasmii, lodjapuud, kontpuud, kuslapuud, Thunbergi kukerpuud, kolkvitsiat, deusiat, suurt läätspuud, veigelat, harilikku sirelit, toompihlakat, ebaküdoonia, mandlipuud, näsiniint, sõstraid, lõhnavat vaarikat. Okaspuudel võib puu tihendamise eesmärgil näpistada värskeid kasvusi kolmandiku võrra lühemaks. Kui on plaanis vigaseid või muudel põhjustel puud maha võtta, siis on selleks õige aeg talvel, kuna külmunud maa ei jää langetamisel jälgi, maapind jääb kahjustamata.

Meelitage linnud aeda

Aeg on soetada seemnevarusid. Seemneid ja lillesibulaid valides tasuks uurida rohkem informatsiooni aiandusajakirjadest ja -raamatutest, internetist ning kuulata sõprade kogemusi. Ostke seemneid ja sibulaid tuntud tegijalt. Lillesibulaid hankige tuntud ja tunnustatud eestimaistelt firmadelt või kasva-

tajatel. Sama põhimõtet jälgige ka istikute ostmisel.

Meelitage linnud aeda, leidke aias kohad pesakastidele. Linnude aeda meelitamine tasub kahjurite hävitamise seisukohast kuhjaga ära. Valgusküllasel aknalaual või köetavas kasvuhooones võiks kasvatada maitserohelist ning ette kasvatada avamaa- ja katmikalataimi. Enne külvi heitke pilk külvikalendrisse. Kosmiliselt sobivaima aja valik vähendab taimedel lisastressi ning annab kasvujõudu.

Kevadel on põhjust lõket teha

Aprillikuus võiks teha sarnaseid ja korba kraapimist tüvedelt, mis on tõhus taimekaitsevõte. Need tuleks kareda kinda või tugevast jöhvist harjaga maha nühkida. Traathari vigastab tervet koort. Mahakraabitu kokku koguda ja põletada ning maapind karbamiidi, vask- või raudvitrioli lahusega põhjalikult üle piserdada. Vanad vaarikavarred maapinnani maha lõigata, seejärel põletada. Üheaastaste varrete tipud võiks kuni paarikümne cm võrra tagasi lõigata, nii arnevad varre keskosas tugevamad ja rohkem saaki kandvad külgvõrsed. Talvel taimedel olnud valgest varjav kate tuleks eemaldada pilvise ilmaga. Ootamatult päikese kätte sattununa saavad heledad võrsed šoki ning hukkuvad. Kuu alguses võiks väikseid okaspuid veel heleda päikese eest varjutada.

Maasikapeenarde puhul tuleks kindlasti jälgida seda, et kui kuivanud lehed sügisel ajanappuse või pakasetõrje eesmärgil koristamata jäid, tuleks need nüüd kindlasti puhastada. Praht põ-

Esimeste kevadiste aiatöödega on algust teinud ka türilane Siiri Zeemann.

Merit Männi

letada koheselt lõkkes, sest see kubiseb haigustekitajatest! Sõstrapahklast kahjustab musta sõstrapõõsaid, vajalik on kõik oksad väga hoolikalt üle kontrollida ja ümmargused paisunud pungad ära noppida. Ärakorjatud pungad koheselt põletada! Puid ja põõsaid võib hakata istutama kohe, kui kelts sulanud ja pori kadunud. Paljasjuursete istikute puhul on väga oluline, et juurdumisaeg enne lehtimist võimalikult pikk oleks ja taimed varakevadist niiskusvaru põhjalikult kasutada saaksid. Nõuistikuid võib istutada ka hilisemal ajal.

Muru vajab hoolt

Muruhoolduses tuleks esi-

mesel võimalusel pärast pori kadumist täita tekkinud tühikud, riisuda praht, samblikud ja kulukiht. Aeg on sobiv ka murukamara õhustamiseks. Murupinda võib tasandada murulliga. Aprillis-mais, vastavalt ilmastikule, tuleb muru väetada kiiresti toimivate väetistega. Nii vara kui võimalik tuleb anda murule väike kogus lämmastikväetist. Puude ja põõsaste läheduses olevale murule tuleb anda pisut rohkem väetisi kui lagedatele murualadele.

Kui puude alla on kasvanud murule sekka sammalt, tuleks kasutada Kemira Grow-How toodet Sammalpois. Sammalpoisi kasutamisel muutub

lühikeseks ajaks järsult mulla pindmise kihi happesus. Seda sammal ei talu ja muutub mõne päeva möödudes pruuniks ning kuivab. Kuivanud sammal riisutakse murust välja, lisatakse tekkinud tühikutesse lubjatud ja väetatud mulda ning külvatakse uued seemned.

Kevad-suvine väetamine tuleks läbi viia juunis, kui jätkub muru regulaarne niitmine.

Kõigile aednikele ja aiandushuvilistele tervist, jõudu ja jaksu algavaks hooajaks ning planeerigem oma aega ja töid targalt!

LIIVI LOHVART

Kevadised tööd toas ja aias aprillikuus

Toataimed

1. Kasvu alustanud taimi kasta hoolikalt lume- või vihmaveega (ka kraaniveega, mis on seisnud viis kuni kuus tundi) üks kuni kaks korda nädalas.
2. Turguta taimi lilleväetisega kaks kuni kolm korda kuus.
3. Võra kujundamiseks lõika tagasi suuri toataimi (toakask, hibiskus, juka, draakonipuu, kummipuu, fukusia, pelargon). Tagasilõigatud oksid võib kasutada pistokstena paljundamiseks.
4. Ümberistutamist vajavad taimed kasta hoolikalt läbi, eemalda ettevaatlikult potist, lõika ära vigastatud lehed, oksad ja juured ning istuta üks kuni kaks suurusjärku suuremasse potti sobilikku lilemulda.
5. Parim aeg toailillede (tõlvleht, kalla) jagamiseks ja paljundamiseks lehtpistikute (varjukannike), rohtsete pistikute (krüsanteem, fuksia) või pistokste (kummipuu, toakask, toavaher, juka) abil.
6. Vii taimed (vastavalt liigile) verandale või kasvuhooonesse kosumisele.

Õues ja aias

1. Lõika tagasi viljapuud, marjapõõ-

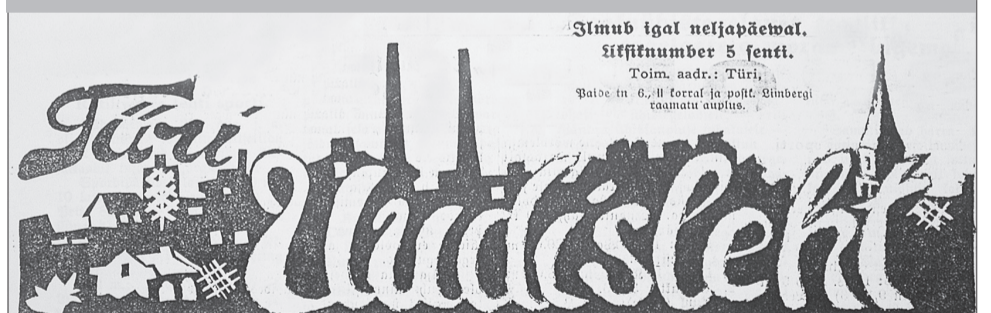
- sad ja ka ilupõõsad. Suuremad haavad kata pookvaha või õlivärviga.
2. Hekke võib nende tihendamiseks tagasi lõigata.
3. Esimesel võimalusel korista aiast talvine praht. Lehed ja kōdunevad taimed vii kompostihunnikusse. Taimesade vahele võib puistata puutuhka.
4. Roosidelt eemalda suur talvekate. Oksad jäta päikesekaitseks peale kuni 1. maini.
5. Vaata üle murupinnad:
  - a) sammaldunud murust rehitse sammal välja, väeta muru lämmastikväetisega.
  - b) murusse tekkinud augud rehitse siledaks ja külv tühikutesse uus muruseeme.
6. Varasema saagi saamiseks kata rabarber, murulauk ja talisibul kile, kattehoori või klaasiga.
7. Vaata üle seemnete tagavarad.
8. Viimane aeg on külvata tomatit taimede ettekasvatamiseks avamaale või kilemaja istutamiseks.
9. Jätka kasvuhooones külv suvelillede (aster, lõvilõug, kivikilbik, suveflok, sametlill jt.) ettekasvatamiseks. Külv ka maitsetaimi, porrut,

sibulat, kapsast ja kaalikat.

10. Kui kõõgiljamaa jää sügisel kaevamata, tee seda esimesel võimalusel. Niiskuse säilitamiseks silu pinnas tasaseks.
11. Külv kõõgiljamaale külmakindlaid kõõgilju (porgand, spinat, redis, pastinaak, mustjuur).
12. Suvelilledest võid külvata otse peenrale lõvilõuga ja astrit.
13. Kilekasvuhooones külv tilli, redist, salatit ja maitsetaimi. Varasema saagi saamiseks kata külvid kattelooriga.
14. Maasikapeenraste istuta esimesel võimalusel uusi taimi talvel tekkinud tühikutesse.
15. Kobesta püsikute, ilupuude ja -põõsaste alused, jälgi, et juured oleksid pinnases, kata multsiga, väeta.
16. Kui maa on tahenenud, alusta lehtpuude ja -põõsaste istutamist.
17. Väeta viljapuud ja marjapõõsaid.
18. Ära kiirusta soojalembeste aedviljade (kurk, salat, aeduba, aedhernes) ja lillede (tagetes, pruudisõlg) külviga avamaale. Neid võib külvata klaaskasvuhooonesse.

MILVI REHELA

TÜRIL 75 AASTAT TAGASI

1. aprillil 1933

Türi sündivus langenud kolmekordset

Käesoleva aasta esimesel veerandil on Türi registreeritud 7 sündi ja 5 surmajuhustumit. Läänud aasta samal ajavahemikul oli aga 21 sündi, surmajuhustumisi 5. Sündimiste arv seega langenud kolmekordset.

Suure-Jaanis maksuta loterii

Leidlikud suure-jaanlased on mõelnud uue huvitava loterii süsteemi välja. 26. apr. k. a. korraldab Suure-Jaani Malevkonna laskurklubi asjade loterii, mis Viljandi maavalitsuse poolt lubatud järgmiselt: loose on 750, neist 500 a' 50 senti ja 250 maksuta. Loosid on kinnised ja avamisel selgub, kas õnn annetas tasulise või tasuta pileti, mille eest saab: kott suhkurt, palituriie, ülikonnariie, kleidiriie jne. Võidud antakse loosimise päevast arvates kuu aja jooksul Võhma ühiskaupl. Suure-Jaani harukauplusest.

Tulemas vesine suvi

Viimased soojad kevadilmad on ellu äratanud ka putukate pere. Nii oli 25. märtsil nähtud esmakordselt tänava mitmel pool sääski, kes erandita „surunud“ maa lähedal, millest vanarahvas ennustab vihmast suve. Mõõdunud nädalal olid ka mesilased välfas „puhastuslemul“, nagu kuulda olla tänava mesilased enamikul mesinikel õmmelikult ületalve elanud. Ka liblikaid oli mõõdunud pühapäeval päiesepaistel lendamas.